

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 978/2022
18.09.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Драгане Бољевић и Јасмине Симовић, чланова већа, у парници тужиоца АА из села ..., Град Пирот, кога заступа Срђан Митић адвокат из ..., против туженог ЈП „Водовод и канализација“ из Пирота, кога заступа Бојан Рајковић адвокат из ..., ради поништаја решења о отказу уговора о раду, враћања на рад и накнаде штете, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 2062/2021 од 20.01.2022. године, на седници одржаној 18.09.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 2062/2021 од 20.01.2022. године.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Основног суда у Пироту П1 20/20 од 22.02.2021. године, ставом првим изреке, поништено је решење туженог о отказу тужиоцу анекса уговора о раду .. од 10.05.2010. године и тужени обавезан да врати на рад тужиоца, призна му сва права из радног односа и накнади му материјалну штету за период од маја 2010. до октобра 2020. године у износима, са законском затезном каматом и периодима доспелости како је наведено у том ставу изреке. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиоца за законску затезну камату на досуђене месечне износе за тражене периоде доспелости који претходе досуђеним, како је наведено у том ставу изреке. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да накнади тужиоцу трошкове парничног поступка од 286.532,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 2062/2021 од 20.01.2022. године одбијена је жалба туженог и потврђена означена првостепена пресуда у ставу првом и трећем изреке.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду применом одредаба члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/18, 18/20, 10/23; у даљем тексту: ЗПП) и утврдио да је ревизија туженог неоснована.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био у радном односу код туженог на пословима руковаоца грађевинском механизацијом и машинама на основу анекса уговора о раду од 18.04.2007. године. Због учињених повреда радне обавезе тужени је отказао тужиоцу уговор о раду решењем од 10.05.2010. године донетим на основу чл. 179. (став 2) тачка 2. и 3. и 192. Закона о раду, као и више одредаба Колективног уговора туженог наведеног у том решењу. Отказу су претходила два упозорења о постојању разлога за отказ (од 24.03.2010. и 23.04.2010. године) које је тужилац примио на дан њиховог сачињавања и о њима се благовремено изјаснио (на прво – 29.03.2010, а на друго 28.04.2010. године), доставивши и мишљење синдиката запослених код туженог (од 31.03.2010, односно 28.04.2010. године).

Као разлог за отказ уговора о раду у првом упозорењу од 24.03.2010. године наведена је повреда радне обавезе из члана 117. став 1. тачке 3. и 41. Колективног уговора туженог и члана 14. став 2. тачке 3. и 41. уговора о раду од 18.04.2007. године, у виду нецелисходног и неодговорног коришћења средства за рад (горива за ровокопач) од 10 литара горива по ефективном радном сату током 2009. године, а у јануару 2010. чак 11,77 литара, што је знатно више од просечне потрошње утврђене од стране комисије туженог у периоду од 11.02. до 09.03.2010. године. Другим упозорењем од 23.04.2010. године, у коме је само навео да је тужилац извршио повреду радне обавезе из КУ туженог и уговора о раду (без позивања на конкретне одредбе тих аката) тужени је проширио тужиочеву повреду радне обавезе у погледу периода у ком је учињена (јун 2007. до 11.02.2010. године), начина извршења – уношење у радне налоге нетачних података о броју радних сати рада машине (428 више од стања које показује сат који мери ефективне радне сате) и о потрошњи горива и проценио је материјалну штету која му је на тај начин причињена на износ од 474.760,00 динара коју је тужилац, према констатацији из тог упозорења, одбио да му надокнади.

У изреци оспореног решења од 10.05.2010. године о отказу уговора о раду наведено је да тужиоцу престаје радни однос због учињених повреда радне обавезе утврђене анексом уговора о раду (члан 14. став 2): неблаговремено, несавесно или немарно извршавање радних дужности и обавеза (тачка 1), свака радња односно пропуштање које је довело или је могло да доведе до ометања или онемогућавања правилног одвијања радног процеса (тачка 13), проузроковање материјалне штете веће вредности (тачка 15), одбијање запосленог да надокнади штету коју је причинио предузећу намерно или из крајње непажње (тачка 16), давање нетачних података који су од утицаја за доношење или садржину одлуке надлежних органа који су произвели или могли да произведу штетне последице (тачка 36), неовлашћено и нетачно уношење података у радне листе и друга документа из којих проистичу права и обавезе запослених (тачка 37) и утрошак веће количине горива од одређене потрошње као и осталих трошкова одржавања који су увећани због неправилног руковања возилом (тачка 41), као и Колективним уговором туженог из чл. 100. и 117. став 1. тачке 1, 13, 15, 16, 36, 37. и 41. (наведене тачке налазе се у члану 116. КУ туженог и њихова садржина је идентична одговарајућим тачкама отказаног анекса уговора о раду). У образложењу су хронолошки изложена дешавања која су претходила доношењу решења (подношење пријаве, записници о провери утрошка горива, констатација о оба упозорења, прибављеним мишљењима синдиката, привременом удаљењу тужиоца са рада, формирању комисије за утврђивање материјалне штете, тужиочевом признању

одговорности за штету, а затим одустанку од тога, о изјашњењима тужиоца да је постојао квар на радном сату о чему је он обавестио руководиоца, а затим квар отклонио, изјава руководиоца да о квару није био упознат).

Међу парничним странака није било спорно да је тужени против тужиоца поднео кривичну пријаву због проневере учињене на штету туженог у периоду од јуна 2007. до 11.02.2010. године на начин што је у радним налозима уносио неистините податке о броју радних сати функционисања ровокопача и приказао више радних сати од стања евидентираног на уређају за читавање радних сати и већу потрошњу горива од 1928,65 литара и да је у том поступку тужени правноснажно ослобођен од оптужбе пресудом од 12.03.2019. године (потврђена 06.12.2019. године), пошто је вештачењем утврђено да за немогућност стандардизације утрошка горива по ефективном радном сату ровокопача постоје бројни разлози који се односе на променљиве услове рада на терену (врста рада, оптерећеност машине, структура земљишта, обученост руковаоца, рад са предњом или задњом кашиком, функција за коју се машина користи) због чега потрошња горива варира од 4 до 12 литара по једном радном сату.

С обзиром на овако утврђено чињенично стање, нижестепени судови су закључили да у поступку који је претходио доношењу решења о отказу и у самом решењу постоје процесни недостаци који се састоје у томе што је тужени конкретизовао отказне разлоге позивањем на различите повреде радне обавезе у упозорењима и у решењу о отказу. Такође, супротно одредби члана 185. став 1. Закона о раду, решење о отказу не садржи образложење које оправдава доношење одлуке о престанку радног односа у погледу непоштовања дисциплине тужиоца као отказног разлога (нису наведени место и начин извршења повреде нити подаци на основу којих би се могла идентификовати радња повреде радне дисциплине и оценити њено постојање). Коначно, полазећи од става да је послодавац дужан да докаже испуњеност услова за примену отказног разлога, другостепени суд је закључио и да из оспореног решења, противно члану 193. став 1. Закона о раду, не произлази да је послодавац на основу изведених доказа поуздано утврдио чињенични основ који оправдава примену отказног разлога из члана 179. став 2. тачка 2. и 3. Закона о раду. Закључивши да је стога тужиоцу радни однос престао без ваљаног правног основа, тужени је обавезан да врати на рад тужиоца и накнади му штету у висини изгубљене зараде у износима утврђеним на основу налаза и мишљења вештака економско-финансијске струке који није био оспорен, сагласно члану 191. Закона о раду.

Према налажењу Врховног суда, правилна је оспорена другостепена одлука.

Право на рад је људско право таквог значаја да је Уставом Републике Србије оно непосредно гарантовано, начин његовог ограничења изричито прописан, као и судска заштита и обавеза свих органа, а нарочито судова да приликом његовог ограничавања воде рачуна о суштини тог права (чл. 18. до 22. и 60). Полазећи од тога, Закон о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/205, 54/09) који је био на снази у време отказа уговора о раду изричито прописује разлоге за престанак, као и поступак престанка тог права, нарочито оног у коме то право престаје без воље запосленог (отказом од стране послодавца), форму решења којим то право престаје, начин на који се оно доставља запосленом и заштиту запосленог поводом тога. С тим у вези, пре отказа уговора о раду у случају из члана 179. тачка 2) и 3) овог закона, послодавац је дужан да запосленог упозори на постојање разлога за отказ уговора о раду, да у упозорењу наведе основ за давање отказа, чињенице и доказе који указују на то да су се стекли услови за отказ и да му остави рок од најмање 5 радних дана да се изјасни на наводе из упозорења (члан 180. ст. 1. и 2), док се уговор о раду отказује решењем у

писменом облику, које обавезно садржи образложење и поуку о правном леку (члан 185. став 1), исто као и када се одлучује о остваривању и заштити осталих права запослених (члан 193).

Правилна примена наведених законских одредаба подразумева да се у упозорењу, осим чињеничног основа који представља повреду радне обавезе и отказног разлога, као и у решењу којим се запосленом отказује уговор о раду, морају навести и време, место и радње извршења повреде радне обавезе. Ово стога што је смисао упозорења да се запосленом стави до знања да је и којом приликом изазвао настанак отказног разлога, те да му се омогући да се о томе изјасни, а смисао писаног и образложеног решења о отказу да се запосленом омогући реална могућност заштита права на рад. Притом, између отказног разлога датог у упозорењу и у решењу о отказу уговора о раду мора постојати идентитет. У супротном, односно уколико не постоји овако сачињено упозорење, односно идентитет између отказних разлога изнетих у упозорењу и у решењу о отказу, запослени се не може изјаснити о радњама које му се стављају на терет, па је на тај начин повређено и право запосленог на одбрану, које је заштићено наведеном законском одредбом. Осим тога, да би отказ уговора о раду био правно ваљан, није довољно да се само задовољи форма у погледу обавезних елемената решења о отказу. Приликом доношења решења о отказу уговора о раду, послодавац је дужан да правилно и поуздано утврди све чињенице и околности које су од значаја за давање отказа, јер се само на тај начин спречава произвољност и свака друга злоупотреба приликом давања отказа уговора о раду запосленом и запосленом омогућава да заиста оствари Уставом гарантовану правичност поступка у коме му је отказан уговор о раду и суштинску заштиту права на рад.

Због изложених разлога, неосновани су наводи ревидента да Закон о раду не прописује изричиту форму упозорења на постојање разлога за отказ уговора о раду нити решења о отказу, нити садржину образложења решења о отказу, као ни наводи да је тужени запосленом представио исто чињенично стање и у упозорењима на повреду радне обавезе и у решењу о отказу, с тим што је то чињенично стање шире правно квалификовао у решењу о отказу навођењем чланова свог Колективног уговора и анекса уговора о раду који нису били наведени у упозорењима, а који су иначе били на снази, чиме је поступио у складу са чл. 185. и 193. Закона о раду. На другачију одлуку не утиче ни наводна дилема ревидента о садржини образложења која би омогућила да решење о отказу уговора о раду задовољи услове законитости из члана 193. Закона о раду. Логично је и јасно - да би престанак уговора о раду отказом био правно ваљан, није довољно да решење о отказу само задовољи законом прописану форму и да буде достављено на начин прописан законом, већ оно мора садржавати разлоге којим се таква одлука оправдава, односне разлоге из којих произлази поуздан закључак да је понашање запосленог такво да представља ваљан разлог за отказ у смислу члана 4. Конвенције Међународне организације рада број 158. о престанку радног односа на иницијативу послодавца, на коме иначе лежи терет доказивања испуњености чињеница које формирају одређен отказни разлог.

Иако је грађанско-правна одговорност шира од кривично-правне, те суд у парничном поступку није везан за ослобађајућу кривичну пресуду, за законитост учињеног отказа уговора о раду запосленом не може се сматрати довољним то што се послодавац терети запосленог да је извршио одређене радње (нпр. приказивање већег броја радних сати и већег утрошка горива за машину којом управља). Неопходно је да из доказа којима је послодавац располагао произлази несумњив и поуздан закључак да је запослени заиста и извршио повреде радне обавезе које му се стављају на терет као

отказни разлог. У конкретном случају, приликом доношења оспореног решења послодавац се није бавио приложеним доказом о отклањању квара на машини којом је тужилац управљао, саслушањем сведока на кога је тужилац указао у свом одговору на упозорење, који је накнадно пред судом тврдио је отклонио квар, наводима тужиоца да му је управо послодавац омогућио да за потребе превоза супруге сопственим возилом ради лекарских прегледа у Београду користи гориво послодавца а утрошак приказује као потрошњу машине којом је управљао, нити ноторном чињеницом да произвођачи не дају егзактан податак о утрошку горива по ефективном радном сату ровокопача због бројних варијабилности које на то утичу. У образложењу оспореног решења о отказу су само констатоване радње које се тужиоцу стављају на терет као отказни разлог, без њихове идентификације означавањем времена и места њиховог извршења, као и радње предузете од стране туженог које су претходиле отказу и докази којима је тужени располагао, што није довољно за правну ваљаност решења о отказу. Уместо да у образложењу решења о отказу изложи и оцену расположивих доказа, као и чињенице које је на основу њих утврдио које су неопходне за поуздан закључак да је запослени заиста извршио конкретну повреду радне обавезе чиме би био испуњен отказни разлог, тужени то није учинио.

Због тога је, с обзиром на наведену садржину побијаног решења о престанку радног односа (као и упозорења која су му претходила) правилан закључак нижестепених судова да тужени није извршио конкретизацију и идентификацију повреда радне обавезе и да оспорено решење не садржи разлоге који оправдавају доношење одлуке о престанку радног односа.

Правне последице незаконите одлуке о престанку радног односа прописане су одредбама члана 191. Закона о раду, према којима ће суд, уколико донесе правноснажну одлуку којом је утврђено да је запосленом незаконито престао радни однос, одлучити да се запослени врати на рад, само ако он то захтева (став 1), при чему је послодавац дужан да, осим враћања на рад, запосленом исплати накнаду штете у висини изгубљене зараде и других примања која му припадају по закону, општем акту и уговору о раду и уплати доприносе за обавезно социјално осигурање (став 2), управо како је то и учињено, па је и у погледу тих захтева правилна оспорена одлука, због чега се и у том делу неосновано побија ревизијом.

Имајући изложено у виду, пошто се неосновано оспорава примена права у конкретном случају, ревизија је одбијена на основу члана 414. став 1. ЗПП.

Одлука о трошковима ревизијског поступка донета је на основу члана 165. став 1. у вези са чл. 153. став 1. ЗПП, с обзиром на то да тужени није успео у поступку са изјављеној ревизијом, па нема право на накнаду трошкова у вези с тим правним леком.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић с.р.**

**За тачност отправака
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**